

Тетяна Алексєєнко – доктор педагогічних наук, професор, головний науковий співробітник відділу інновацій та стратегій розвитку освіти Інституту педагогіки НАПН України, м. Київ, Україна.

Коло наукових інтересів: виклики та інновації середньої освіти і соціалізації особистості в освітньому середовищі; теорія і методика виховання; соціальна педагогіка.

✉ alekseenko.tf@gmail.com

id <https://orcid.org/0000-0002-2060-2354>

УДК 373 / 303 : [37.02+37.04] : 37.06 / 37.09
<https://doi.org/10.32405/2411-1317-2026-3-5-16>

Подано до редакції: 06.08.2026
 Прийнято після рецензування: 19.08.2026
 Затверджено до друку: 20.08.2026
 Опубліковано: 30.09.2026

ТЕХНОЛОГІЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ СОЦІАЛЬНО-ПЕДАГОГІЧНОЇ ПІДТРИМКИ УЧНІВ З ОСВІТНІМИ ВТРАТАМИ ЯК НАУКОВА ПРОБЛЕМА ТА РЕСУРС ПРОФЕСІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Анотація. У статті актуалізовано проблему технологічного забезпечення подолання освітніх втрат у парадигмі соціально-педагогічної підтримки. Окреслено проблемне поле сучасних соціально-педагогічних технологій та їх потенціал у супроводженні навчального процесу на засадах цілісного підходу. Визначено критеріальні характеристики соціально-педагогічних технологій у підтримці учнів з освітніми втратами за базовими критеріями. Класифіковано соціально-педагогічні технології, які містять потенціал у подоланні/мінімізації освітніх втрат учнів. Розкрито: соціально-педагогічні технології як вид інноваційної соціально-педагогічної діяльності комплексного змісту, структурований відносно поставлених цілей та очікуваних результатів у цілеспрямованому впливі на особистість і соціум; зміст технологічної соціально-педагогічної підтримки; особливості конструювання соціально-педагогічних технологій з урахуванням персоналізованих та середовищних факторів; особливості застосування соціально-педагогічних технологій у професійній діяльності; зміст технологічної компетентності фахівця соціально-педагогічної діяльності.

Ключові слова: освітні втрати; соціально-педагогічна підтримка; соціально-педагогічні технології; класифікація соціально-педагогічних технологій; соціально-педагогічна діяльність; технологічна компетентність.

Постановка проблеми. Технологічність постає домінуючою характеристикою розвитку сучасної освіти та ресурсом професійної діяльності педагога, відповіддю на актуальні виклики в розвитку особистості. До таких викликів відносяться і освітні втрати, які мають всі ознаки не тільки накопичення, а й поглиблення внаслідок тривалої дії комплексу детермінантів негативного впливу на якість навчання під час війни. Внаслідок чого в освітньому і родинному середовищі актуалізовано потребу в технологічному забезпеченні цього процесу з використанням не тільки педагогічних, а й соціально-педагогічних технологій, що містять значний потенціал оптимізації як соціально-педагогічних умов навчання учня, так і його залучення у процес самодопомоги та створення підтримуючого середовища.

Зміст технологічної соціально-педагогічної підтримки визначається актуальними проблемами і потребами чітко визначеної цільової групи. У проблемі подолання освітніх втрат він диференційований відносно актуальних потреб конкретної особистості чи групи осіб зі схожими потребами, водночас дозволяє реалізацію комплексного підходу у рішенні проблем навчання, виховання, розвитку та соціалізації в індивідуальних і групових формах роботи на засадах інтерактивної взаємодії та партнерства. Домінуючими характеристиками соціально-педагогічних технологій визначаються цілепокладання, комплексність, інтерактивність, дитиноцентризм, варіативність і гнучкість.

Сучасні соціально-педагогічні технології виходять за межі першочергових про них уявлень як про такі, що використовувались тільки для роботи з сім'ями в складних життєвих обставинах, з дітьми групи соціального ризику, в різних вуличних формах роботи з дітьми і молоддю за місцем проживання, притулках для неповнолітніх, в інших сферах діяльності соціальних служб і центрів та неурядових організацій, що працюють в інтересах дітей і сімей. Нині соціально-педагогічні технології набули більшого розвитку і ширшого застосування, зокрема і щодо супроводу навчального процесу, ефективної комунікації в освітньому середовищі та позитивної соціалізації особистості у її багатоаспектності. Вони є також ресурсом роботи шкільного соціального педагога і практичного психолога в освітньому середовищі, у шкільній громаді, в організації профілактичної роботи на подолання чи упередження розвитку негативних явищ та для супроводу особистісно-орієнтованого процесу навчання з метою оптимізації умов його здійснення та підтримки благополуччя учнів.

Соціально-педагогічні технології є інтегративним різновидом соціальних і педагогічних технологій, мають тісний зв'язок з життям, детерміновані його обставинами та викликами. У системі освіти першочергово спрямовуються на успішну адаптацію учня/учениці до умов і вимог освітнього середовища, інтеграцію в соціум, позитивну соціалізацію, захист прав, розвиток соціальних якостей як здобувача освіти та як громадянина своєї країни. Вказані спрямування є актуальними на всіх рівнях середньої освіти та особливо щодо дітей з яскраво вираженою індивідуальністю. В умовах війни особливо затребувані для підтримки учнів зі статусом ВПО, з травматичним досвідом, з перерваним освітнім процесом, з упущеннями в навчанні і соціалізації.

Мета дослідження. Розкрити особливості соціально-педагогічних технологій підтримки, запропонувати їх класифікацію й розкрити класифікаційні характеристики, визначити потенціал у подоланні освітніх втрат учнів та основні фактори конструювання.

Методи дослідження. У підготовці статті використано методи аналітичного аналізу, систематизації, класифікації, інтерпретації.

Аналіз останніх досліджень і публікацій з проблеми. Проблема соціально-педагогічних технологій активно аналізується у кваліфікаційних роботах та дослідженнях, зокрема щодо основних характеристик (Мордовець, 2024), сфери їх застосування (Бойко, 2023), відносно дітей та підлітків (Макогін, 2026), підтримки дітей, що постраждали в умовах війни (Балан, 2025; Рязанова, 2025), соціально-педагогічного супроводу (Алексєєнко, 2017), роботи з батьками учнів (Гончар, 2021). Проте класифікаційні характеристики соціально-педагогічних технологій ще недостатньо опрацьовані й розкриті.

Вивчення проблеми освітніх втрат і шляхів їх подолання актуалізоване у зарубіжних та вітчизняних дослідженнях. У зарубіжному досвіді їх зміст пов'язується з наслідками пандемії covid-19 та концентрований, переважно, на діагностичних процедурах і організаційно-педагогічних заходах надолуження. У вітчизняному – з наслідками повномасштабної війни і особливостями навчання під час воєнного стану, умовами безпеки, пошуком дієвих механізмів мінімізації втрат, методичного і технологічного забезпечення цього процесу.

Освітні втрати учнів середньої школи активно досліджуються науковцями Інституту педагогіки НАПН України, зокрема, щодо причин розвитку та досвіду компенсації у міжнародній практиці (Топузов, Головка, Локшина, 2023); діагностики навчальних втрат у початковій школі (Онопрієнко, 2023; Петрук та ін., 2024), дидактичних особливостей організації освітнього процесу під час війни (Малихін, Арістова, Ліпчевська, 2023); дидактико-методичного супроводу подолання освітніх втрат у базовій середній освіті (Алексєєнко та ін., 2024), моніторингу якості освіти у середній школі (Топузов, Алексєєнко, Головка, 2026) та ін. Водночас, у наукових джерелах недостатньо представлено потенціал соціально-педагогічних технологій у подоланні освітніх втрат на засадах комплексного підходу та технологічного забезпечення освітнього процесу як цілісного, у поєднанні навчання, виховання і соціалізації.

Значний інтерес у розкритті проблеми дослідження викликає факторний аналіз труднощів і проблем професійної діяльності учителів (Жук, Гривко & Ващенко, 2025). Його цінність підтверджується емпіричними даними, які об'єктивують знання.

Результати та обговорення. Освітні втрати, виявлені в учнів шкіл України за результатами міжнародного дослідження PISA (2018; 2022), національних досліджень (2022-2025), моніторингу якості освіти, у тому числі здійсненим науковцями Інституту педагогіки НАПН України (2023-2024), актуалізували пошук дієвих механізмів їх подолання/мінімізації. І в цій ситуації, на наш погляд, значний потенціал мають як спеціальні соціально-педагогічні технології, так і технології соціально-педагогічного змісту, що використовуються у соціальній роботі, які можуть бути адаптовані до підтримки учнів з освітніми втратами та комплексного розв'язання назрілих проблем соціального й емоційно-інтелектуального розвитку сучасних школярів. Важливою умовою їх застосування є об'єктивна необхідність (актуальність) та відповідність проблемі, потребам і можливостям цільових груп, умовам середовища реалізації.

Розвиток і упровадження соціально-педагогічних технологій в освітні середовища та освітній процес значною мірою обумовлений соціальним запитом саме на *підтримку* учнів з освітніми втратами, а не санкції, а також багатоаспектністю прояву існуючих освітніх втрат в освітньому, особистісному й соціальному вимірах.

Освітні втрати за своєю структурою і в причинно-наслідкових зв'язках є широким поняттям. Складниками освітніх втрат під час повномасштабної російсько-української війни ми виокремлюємо:

- ✓ інфраструктурні втрати системи освіти (руйнування чи знищення закладів освіти, налагоджених логістичних комунікацій системи), внаслідок чого відбулися територіальні переміщення закладів освіти та учасників освітнього процесу (масова внутрішня міграція);
- ✓ порушення і перерваність стабільного процесу навчання (внаслідок загроз життю учнів і педагогів, міграційних процесів, обмеженого доступу до процесу навчання через відсутність світла та Інтернету, відповідних технічних засобів навчання і комунікацій, а також незнання мови приймаючих громад країн зарубіжжя);
- ✓ вимушена зміна формату навчання – співіснування 3-х форм (очної, дистанційної, змішаної), залежно від безпекової ситуації. Дистанційна форма навчання для учнів початкової школи набула ознак сімейної форми навчання при відсутності спеціальної підготовки до цього батьків;
- ✓ навчальні втрати не тільки з базових, а й інших навчальних предметів;
- ✓ зниження мотивації учнів до навчання внаслідок зміни психоемоційного стану учнів, формату навчання й недостатності безпечних умов освітнього середовища та здійснення освітнього процесу.

- ✓ втрати в соціалізації дітей та учнівської молоді (в їх числі виховні втрати) в освітньому середовищі та групах ровесників, де в природних умовах успішно засвоюються соціальні норми, соціальні цінності і зразки соціальної поведінки;
- ✓ втрати в особистісному розвитку учнів, зокрема в емоційно-інтелектуальному, моральному, соціальному, необхідних для розвитку критичного й аналітичного мислення, набуття компетентності, подальшого навчання й саморозвитку, успішної самореалізації в теперішньому часі та на майбутнє;
- ✓ втрати, пов'язані з розвитком соціально-емоційних структур особистості (недостатня сформованість соціально-емоційних навичок, потяг до усамітнення) та появою особистісних деструкцій (руйнування): деструкції поведінки; деструкції взаємодії, взаємин і міжособистісних відносин як результат обмеження контактів та виховного впливу; деструкції самооцінки (заниження чи завищеність; «я нікому НЕ потрібний/потрібна»; «мені байдуже»);
- ✓ погіршення соціального самопочуття здобувачів освіти, а також порушення життєвих планів та соціальних очікувань і перспектив;
- ✓ розвиток проблеми булінгу й мобінгу в освітньому середовищі та кібербулінгу і кібермобінгу у віртуальному середовищі спілкування учнів, особливо підліткового віку, як способу розваги та зведення рахунків з публічним медійним розголошенням;
- ✓ професійні втрати педагогів;
- ✓ людські втрати:
 - порушені дружні зв'язки і звичні кола спілкування, втрати рідних і близьких;
 - виїзд за кордон учителів і дітей учнівського віку, які через тривалість війни в Україні вже інтегрувалися в інші освітні системи та асимілюються в культури приймаючих країн зарубіжжя (зовнішня масова міграція), що несе небезпеку їх неповернення і, як наслідок, втрати членів громадянського суспільства, на які покладаються великі сподівання щодо участі у післявоєнній відбудові України (Алексєєнко, 2025, с.72-73).

За емпіричними даними нашого дослідження, для сучасного освітнього процесу, зокрема на базовому рівні освіти, характерними визначаються: «наявність комплексу труднощів у навчанні учнів та причин, що їх детермінують; усвідомлене учнями суттєве зниження мотивації до навчання; емоційно-психологічне напруження та емоційна нестабільність як окремих суб'єктів освітнього процесу, так і в освітньому середовищі; зниження темпу навчальної діяльності; навчальні втрати» (Топузов, Алексєєнко, Головки, 2026, с. 12-14). Навчальні втрати як складник освітніх втрат класифіковано нами у наступні групи: «в галузях освіти; з окремих предметів; емоційно інтелектуальні; соціально-емоційні навички; особистісні; соціалізаційні / виховні (Алексєєнко, Петрук, Барановська, Ліпчевська, Павлова, 2024, с. 24).

Отже, виокремлені нами складники освітніх втрат у різних проявах забезпечують уявлення про комплексний характер проблеми, її неоднорідність та динамічність розвитку в різних аспектах і факторах. Вказана багатовимірність потребує націленості на вирішення проблеми вцілому, а не усунення окремих її проявів. Тобто, орієнтує на комплексний зміст підтримки учнів та її технологічне забезпечення на засадах цілісного підходу. Необхідним є застосування таких технологій, які б спрямовувались на подолання освітніх втрат учня і його підтримку в цьому не в окремих елементах, а як цілісного явища, в єдності емоцій, навчальних навичок, соціального досвіду, умов середовища перебування учня/учениці та причинно-наслідкових зв'язків.

Значний потенціал у цьому процесі виявляється у комплексних технологіях. До таких відносимо і технології соціально-педагогічної діяльності. За нашим визначенням «Соціально-педагогічні технології – вид інноваційної соціально-педагогічної діяльності, побудований на основі єдності теоретичного, методичного та процедурного компонентів, алгоритму дій і процедур, оптимального вибору методів і засобів їх виконання з метою оптимізації умов соціалізації особистості, підвищення розвивального потенціалу середовища, досягнення позитивних змін у розв’язанні соціально-педагогічних проблем особистості і громади» (Алексєєнко, 2015, с. 50). У соціально-педагогічних технологіях цілісність змісту відображається у внутрішньому взаємозв’язку всіх компонентів, що забезпечують цілеспрямований вплив на особистість і соціум як адекватне рішення виявленої проблеми на основі поставлених цілей та очікуваних результатів.

У професійній діяльності застосування соціально-педагогічних технологій потребує чіткого усвідомлення проблеми (об’єктивне знання й осмислення ситуації), технологічної компетентності (когнітивно-творчої здатності до конструювання) та дотримання алгоритму технології (всіх її компонентів та етапів реалізації) (рис. 1).

Рис.1. Схематичне зображення технологічної компетентності фахівця соціально-педагогічної діяльності.

Узагальнено технологічна компетентність фахівця соціально-педагогічної діяльності виявляється в аналітичних, прогностичних, ціннісно-сміслових, комунікативних, методичних характеристиках. У практичній діяльності це передбачає:

- уміння визначати цільові групи та актуальні потреби;
- чітке розуміння особливостей тих, на кого технологія спрямовується;
- здатність до осмислення вже існуючого практичного досвіду у рішенні проблеми, можливостей його використання у змінених умовах;
- здатність та готовність до комплексного рішення проблеми;
- уміння чітко визначати мету і завдання, які можуть бути досягненні з використанням технології;

- вибір найбільш ефективних технологій або ж конструювання нової за певним алгоритмом та відносно конкретної проблеми;
- створення сприятливих умов для розвитку окремої особистості та груп її членства;
- мінімізацію несприятливих впливів та дії інших чинників.

Привертаємо особливу увагу до названих здатностей і умінь фахівців з соціальної педагогіки і соціальної роботи, практичного психолога, котрі працюють в закладі середньої освіти і вже чи ще будуть залучені у процес подолання освітніх втрат, розвиток яких обумовлений численними об'єктивними і суб'єктивними факторами. Адже цільових технологій в їхньому інструментарії небагато. Ця обставина має бути спонукою в адаптації до проблеми вже існуючих технологій, їх творчого опрацювання або ж розроблення нових, ефективних, на засадах технологічної компетентності, яка передбачає, також, розуміння критеріальних характеристик технологій.

З використанням критеріїв загальноприйнятої класифікації технологій (Системи сучасних технологій, 2004), соціально-педагогічні технології, що містять потенціал підтримки учнів з освітніми втратами, можна представити за такими критеріальними характеристиками (табл. 1).

Таблиця 1

Базові критерії та критеріальні характеристики соціально-педагогічних технологій у підтримці учнів з освітніми втратами

Критерії		Критеріальні характеристики
1.	Рівень застосування	Локальний (заклади загальної середньої освіти).
		Адресно зорієнтований, індивідуальний (орієнтований на окремих учнів чи групи учнів зі схожим проблемами; на батьків учнів).
2.	Класифікація за провідним чинником розвитку	Педагогічна, Соціогенна (детермінована соціальними чинниками).
3.	Філософська основа	Гуманістична (ґрунтується на кращих уявленнях про людину, її потенціал); антропософська (враховує індивідуальні потреби і можливості); дитиноцентрична (вибудовується в інтересах дитини-учня).
4.	Наукова концепція	Теорії розвитку особистості Теорія соціалізації
5.	Спрямованість застосування	Діагностична Розвивальна. Профілактична. Корекційна.
6.	Методологічна вимога	Концептуальність (соціально-педагогічне обґрунтування досягнення педагогічних цілей). Цілісність (завершеність структури технології; взаємозв'язок усіх складових технології, їх подпорядкованість меті та основній ідеї).

7.	Тип організації	<i>Багатовидова</i> (представлена в різних видах технологій (супроводу; тьюторингу; кейс-технології; проєктній; ігрових; коучу та ін.). <i>Багатокомпонентна</i> (містить в собі кілька компонентів). <i>Багатозадачна</i> (спрямована на рішення як освітніх, так і соціалізаційних задач, оптимізації умов освітнього середовища). <i>Адаптивна</i> (пристосована до освітнього процесу та індивідуальних особливостей, можливостей, потреб і темпу та інших особливостей сприйняття учня). *Допускається корекція змісту, форм і методів його реалізації з оперттям на Адаптивні програми). <i>Гнучка</i> (враховує персоналізовані, середовищні та ситуаційні фактори).
8.	Технологічність	<i>Відтворюваність</i> (відтворення; можливість застосування технології в інших однотипних освітніх установах та із залученням інших суб'єктів зі схожими проблемами чи потребами). <i>Мультиплікування</i> (множення; поширення; перенесення досвіду для рішення подібних та багатозадачних завдань і проблем соціально-педагогічного змісту, в інші сфери діяльності).

За базовими характеристиками соціально-педагогічні технології можна мультиплікувати, а також використовувати для рішення подібних та багатозадачних завдань і проблем соціально-педагогічного змісту.

Нині не існує єдиної класифікації соціально-педагогічних технологій, оскільки вони розробляються на положеннях різних теорій і на різних критеріях. Однак певною мірою названі технології групуються за цільовим призначенням, рівнем застосування та сферою діяльності.

Пропонуємо їх класифікацію на основі виокремлення концептуальних ідей, які окреслюють чи дотичні до проблеми подолання освітніх втрат учнів (табл. 2).

Таблиця 2.

Класифікація соціально-педагогічних технологій, які містять потенціал у подоланні/мінімізації освітніх втрат учнів

№	Класифікаційна група	Технології
1.	<i>Технології діагностики/моніторингу якості знань та умов безпеки здійснення навчального процесу</i>	Комплексні опитування
2.	<i>Інструментально-корекційні технології</i>	case-study; проєктні; ігрові; адаптивного навчання; гнучкого навчання; консультування; воркшоп та ін.), технології адаптивного навчання з використанням цифрових технологій

3.	<i>Технології соціально-педагогічного супроводу</i>	Супровід; тьюторинг; коучинг; едвайзинг; курикулум
4.	<i>Розвивально-виховні технології</i>	case-study; проєктні, медіації, ігрового і неігрового навчання (гейміфікація), емоційно-інтелектуальні (рольові та комунікативні ігри, терапевтичні казки, арт-терапія), шкільна служба порозуміння, шкільна психологічна служба, шкільне самоврядування; групи взаємодопомоги.
5.	<i>Превентивні технології</i>	інформаційно-просвітницькі; консультативні; профілактичні; соціально-емоційного навчання; технології розвитку критичного мислення; тренінги; майстер-класи; освітній хакатон.

У класифікаційних групах подекуди спостерігається повтор переліку технологій. Однак, це не помилка, а потенціал їх цільового впливу. До прикладу, технологія консультування може використовуватись як з метою коригування якості знань учнів чи уточнення індивідуальної освітньої траєкторії, так і з превентивними цілями. У ході реалізації технологій case-study, проєктування, гейміфікації є можливість надолуження навчальних втрат, підвищення мотивації до навчання та виконання як навчальних завдань, розвитку ініціативи, креативного мислення й допитливості, коригування міжособистісної взаємодії, набуття досвіду роботи в команді та якості виконання соціальних ролей. Загалом класифіковані технології містять значний потенціал у розв'язанні комплексу проблем освітніх втрат, особистісного і соціалізаційного розвитку учнів, професійного вдосконалення педагогів.

Характерними особливостями конструювання соціально-педагогічних технологій визначаються домінуюча ідея (підтримка!), ієрархія цілей, виражений добір принципів їх досягнення, структурна і тематична цілісність, заданий алгоритм дій, дотримання етапів досягнення мети, очевидна результативність, рефлексія.

Розроблення соціально-педагогічних технологій ґрунтується, як вже зазначалося, на комплексному підході, за якого учень і його успішність розуміється у цілісності усіх взаємопов'язаних внутрішніх та зовнішніх факторів. Таке бачення сприяє не тільки емоційно-соціальному та емоційно-інтелектуальному розвитку учнів, а також застосуванню індивідуальних і групових форм організації цілеспрямованої роботи як більш широкого процесу в системі освіти – позитивної соціалізації особистості на засадах персоналізованого підходу з урахуванням існуючих актуальних потреб зростаючої особистості й потенціалу освітнього середовища, у співпраці вчителя і учня/учнів та іншого підтримуючого чи референтного середовища (наприклад, сім'ї чи більш успішних друзів).

Таким чином, з огляду на структуру об'єктивно існуючих освітніх втрат та потреб і можливостей учнів щодо їх подолання чи мінімізації, у конструюванні цілеспрямованих соціально-педагогічних технологій підтримки таких учнів посилюється потреба у врахуванні персоналізованих та середовищних факторів. Їх можна представити у вигляді схеми (рис. 2).

Рис. 2. Персоналізовані та середовищні фактори у конструюванні соціально-педагогічних технологій підтримки учнів з освітніми втратами

Персоналізовані фактори педагога: адаптивність мислення, когнітивна гнучкість, професійна емпатія вчителя до учня.

Персоналізовані фактори учня: вікові особливості, індивідуальні особливості розвитку, соціально-емоційний стан учня, адаптивність мислення.

Середовищні фактори: умови та ресурси освітнього і сімейного середовища учня.

Фактори підтримуючого середовища: міра партнерства школи і сім'ї, антибулінговий скринінг.

Як видно з представленого для ілюстрації рисунка 2., персоналізовані та середовищні фактори тісно взаємопов'язані і виконують роль взаємної детермінації. Сегмент перетину названих факторів визначає якість соціально-педагогічної підтримки.

Таким чином, соціально-педагогічні технології розробляються та розвиваються в реаліях життя і на контексті певних соціальних відносин і взаємодії, соціальної поведінки, соціальних цінностей, соціальної та технологічної компетентності. У проблемі освітніх втрат ці контексти також проявлені.

Безсумнівно, названий перелік персоналізованих та середовищних факторів, що впливають на особливості підтримки учнів з освітніми втратами, не є повним, але таким, що орієнтує на їх врахування у змісті цілеспрямованих або дотичних до рішення проблеми соціально-педагогічних технологій. Запропонований перелік задає орієнтир на їх доповнення та розширення з урахуванням об'єктивного стану проблеми чи прогнозування її розвитку. Також важливим є і те, що названі в переліку фактори є ємними, а не однозначними, а тому потребують поглибленого аналізу не тільки щодо їхнього сутнісного змісту, а й специфічного

наповнення за результатами вивчення. Це дослідницький шлях, який має бути підґрунтям у розробленні як суто соціально-педагогічних технологій, доцільних у підтримці учнів з освітніми втратами, зокрема в різних видах соціально-педагогічного супроводу (тьюторингу, ед-вайзингу), кейс-технології, гейміфікації та інших, так і індивідуальних стратегій освіти, що сутнісно зміщують фокус навчання учня з пасивного слухання на свідоме учіння з опертям на сильні сторони особисті та забезпечують його інтерактивність, посилюють вмотивованість.

Висновки та перспективи подальших розвідок. Сучасна освіта еволюціонує, відходячи від традиційних форм навчання, класів та жорсткого розкладу. В цілому спостерігається більша гнучкість побудови освітнього процесу та освітнього середовища, що відображає зміну філософії навчання і виховання, яка все більше вибудовується на принципі дитиноцентризму з домінуванням у ньому потреб дитини-учня. Для України така необхідність викликана не тільки реформуванням системи освіти з орієнтацією на світові тенденції і європейський досвід, а й зміною соціальної ситуації розвитку сучасного учня в умовах війни, освітніми, у тому числі навчальними втратами. Подолання/мінімізація освітніх втрат потребує пошуку таких технологій, які б відповідали викликам і соціальному запиту на підтримку потребуючих учнів на засадах цілісного підходу, враховували їхні актуальні потреби, спрямовувались на комплексний підхід у розв'язанні проблеми у поєднанні навчання, виховання, розвитку і соціалізації. Ці характеристики, а також гнучкість змісту методів активізації домінують у соціально-педагогічних технологіях.

У науковому дискурсі соціально-педагогічні технології ще не отримали достатнього обґрунтування, зокрема це стосується класифікаційних характеристик. Запропонована нами класифікація соціально-педагогічних технологій, які містять потенціал у подоланні/мінімізації освітніх втрат учнів, а також визначення персоналізованих та середовищних факторів у їх конструюванні, є спробою такої систематизації.

У сучасній освітній практиці, зокрема у закладах середньої освіти на різних рівнях здобування освіти, є успішний досвід застосування соціально-педагогічних технологій як у супроводі навчальної діяльності учнів, так і їх соціалізації в цілісному процесі. Такі технології доцільно застосовувати і для подолання/мінімізації освітніх втрат. Більшою мірою залучати у цей процес шкільних соціальних педагогів і практичних психологів як фахівців з технологічною компетентністю та досвідом роботи з персоналізованими факторами та їх детермінантами.

Перспективи подальших досліджень проблеми пов'язуємо з розкриттям ціннісного змісту технологій підтримуючої стратегії надолуження освітніх втрат учнів та поглибленого аналізу упровадження соціально-педагогічних технологій в систему освіти.

Використані джерела

- Aliexsieienko Tetiana. (2023). Socialization contexts of the development of school students in the educational environment and war: status and problems (Based on the materials of the empirical section). *Education: Modern Discourses* (6). С. 59-67.
- Алексєєнко, Т.Ф. (2025) *Освітні втрати учнів гімназії під час війни як соціально-педагогічна проблема України* In: The IX International scientific and practical conference «Sports, learning and self knowledge in higher education institutions and schools», March 03-05, 2025 . European Conference, с. Graz, Austria, стор. 72-74. ISBN 9-789-40378-465-6 с.72-73.
- Алексєєнко Тетяна. Федорівна. (2024). Розвивальна цінність гейміфікації та її потенціал у підвищенні мотивації школярів до навчання. *Trends in the development of science and teaching method*. Sofia, Bulgaria Pp. 181-183. URL: <https://eu-conf.com/en/events/trends-in-the-development-of-science-and-teaching-methods/>
- Aliexsieienko Tetiana. (2026). Technological Achievements of the Modern Educational Process in Schools of Ukraine. *Latest technologies and scientific inventions: modern challenges and problems*. Bilbao, Spain. Pp. 108-110. ISBN – 979-8-90214-576-9 URL: <https://eu-conf.com/en/events/latest-technologies-and-scientific-inventionsmodern-challenges-and-problems/>

- Алексєєнко Т., Петрук О., Барановська О., Ліпчевська І., Павлова Т., (2024). Дидактико-методичний супровід подолання навчальних втрат у базовій середній освіті: методичні рекомендації. Київ : Педагогічна думка. 53 с.
- Алексєєнко Т.Ф. (Ред.), Жданович Ю.М., Малиношевський Р.В., Куниця Т.Ю., Сергєєва, Н.В. (2017). Соціально-педагогічна підтримка дітей та учнівської молоді: монографія. Київ : ТОВ «Задруга». 168 с.
- Алексєєнко Т.Ф. (Ред.), Гончар Л.В., Куниця Т.Ю., Бибик Д.Д. (2020). Вимушені переселенці: соціально-педагогічні проблеми і досвід підтримки: монографія. Кропивницький: Імекс-ЛТД, 240 с.
- Виховання особистості у добродійній діяльності: метод. посіб. [Алексєєнко Т.Ф., Данілова А.П., Малиношевський Р.В. та ін.] за ред. Т.Ф. Алексєєнко. (2015). _ Ніжин : ПП Лисенко, 192 с.
- Системи сучасних технологій: навч. посіб. (2004). / За ред. А. П. Ткаченка К.: Центр навчальної літератури, 352 с
- Топузов, О., Алексєєнко, Т., & Головко, М. (2026). Моніторинг якості базової середньої освіти в умовах війни: шляхи подолання навчальних втрат та підтримки учнів і вчителів. *Український педагогічний журнал*, (1), 5–18. <https://doi.org/10.32405/2411-1317-2026-1-5-18>

References

- Aliksieienko Tetiana. (2023). Socialization contexts of the development of school students in the educational environment and war: status and problems (Based on the materials of the empirical section) 2023. *Education: Modern Discourses* (6). С. 59-67. (in Ukrainian).
- Aliksieienko, T.F. (2025) Osvitni vtraty uchniv himnazii pid chas viiny yak sotsialno-pedahohichna problema Ukrainy. *Sports, learning and self knowledge in higher education institutions and schools*», Graz, Austria, stor. 72-74. ISBN 9-789-40378-465-6 (in Ukrainian).
- Aliksieienko Tetiana. Fedorivna. (2024). Rozvyvalna tsinnist heimifikatsii ta yii potentsial u pidvyshchenni motyvatsii shkoliariv do navchannia. *Trends in the development of science and teaching method*. Sofia, Bulgaria Pp. 181-183. URL: <https://eu-conf.com/en/events/trends-in-the-development-of-science-and-teaching-methods/> (in Ukrainian).
- Aliksieienko Tetiana. (2026) . Technological Achievements of the Modern Educational Process in Schools of Ukraine. *Latest technologies and scientific inventions: modern challenges and problems*. Bilbao, Spain. Pp. 108-110. ISBN – 979-8-90214-576-9 URL: <https://eu-conf.com/en/events/latest-technologies-and-scientific-inventionsmodern-challenges-and-problems/>
- Aliksieienko, T. F., Petruk, O. M., Baranovska, O. V., Lipchevska, I. L., & Pavlova, T. S. (2024). *Dydyktyko-metodychnyy suprovod podolannya navchal'nykh vtrat u bazoviy seredniy shkoli. Metodychni rekomendatsiyi*. Kyiv: Pedahohichna dumka. <https://doi.org/10.32405/978-966-644-763-3-2024-54> (in Ukrainian).
- Aliksieienko T.F., Zhdanovych Yu.M., Malynoshevskiy R.V., Kunytsia T.Iu., Serhieieva, N.V. (2017). Sotsialno-pedahohichna pidtrymka ditei ta uchnivskoi molodi: monohrafiia. [Social-pedagogical support of children and youth students: monograph]. za red. T.F. Aliksieienko. Kyiv : TOV «Zadruha», 168 p. (in Ukrainian).
- Aliksieienko T.F. (Red.), Honchar L.V., Kunytsia T.Iu., Bybyk D.D. (2020). Vymusheni pereselentsi: sotsialnopedahohichni problemy i dosvid pidtrymky: monohrafiia. [Forced migrants: socio-pedagogical problems and support experience: monograph]. za red. T.F. Aliksieienko. Kropyvnytskyi: Imeks-LTD, 240 p. (in Ukrainian).
- Vykhovannia osobystosti u dobrochynnii diialnosti: metod. posib. [Aliksieienko T.F., Danilova A.P., Malynoshevskiy R.V. ta in.] za red. T.F. Aliksieienko. _ Nizhyn : PP Lysenko, 2015. 192 s.
- Pro vnesennia zmin do deiakyykh zakonodavchykh aktiv Ukrainy shchodo protydii bulinhu (tskuvanniu). *Vidomosti Verkhovnoi Rady (VVR)*, 2019, № 5, Statia 173-4. st.33. (in Ukrainian).
- Systemy suchasnykh tekhnolohii: navch. posib. (2004). / Za red. A. P. Tkachenka K.: Tsentr navchalnoi literatury (in Ukrainian).
- Topuzov, O., Aliksieienko, T., & Holovko, M. (2026). Monitorynh yakosti bazovoi serednoi osvity v umovakh viiny: shliakhy podolannya navchalnykh vtrat ta pidtrymky uchniv i vchyteliv. *Ukrainskyi pedahohichnyi zhurnal*, (1), 5–18. <https://doi.org/10.32405/2411-1317-2026-1-5-18> (in Ukrainian).

Tetiana Aliksieienko, Doctor of Pedagogical Sciences, Professor, Chief Researcher, Department of Innovations and Educational Development Strategies of the Institute of Pedagogy of the National Academy of Educational Sciences of Ukraine.

Research interests: challenges and innovations of general secondary education and socialization of the individual in the educational environment; research of socio-pedagogical phenomena and processes.

TECHNOLOGICAL PROVISION OF SOCIAL-PEDAGOGICAL SUPPORT FOR STUDENTS WITH EDUCATIONAL DISABILITIES AS A SCIENTIFIC PROBLEM AND RESOURCE OF PROFESSIONAL ACTIVITY

Abstract. The article updates the problem of technological support for overcoming educational losses in the paradigm of socio-pedagogical support. The problem field of modern socio-pedagogical technologies and their potential in supporting the educational process on the basis of a holistic approach is outlined. The criterion characteristics of socio-pedagogical technologies in supporting students with educational losses according to basic criteria are determined. The socio-pedagogical technologies that contain the potential for overcoming/minimizing students' educational losses are classified. The following are disclosed: socio-pedagogical technologies as a type of innovative socio-pedagogical activity of complex content, structured in relation to the goals set and expected results in a targeted impact on the individual and society; the content of technological socio-pedagogical support; the features of constructing socio-pedagogical technologies taking into account personalized and environmental factors; the features of applying socio-pedagogical technologies in professional activity; the content of the technological competence of a specialist in socio-pedagogical activity.

Keywords: educational losses; socio-pedagogical support; socio-pedagogical technologies; classification of socio-pedagogical technologies; socio-pedagogical activity; technological competence.